

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXVII Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23. ILL., ČETRTEK, 12. APRILA (APRIL 12), 1945 Subscription \$6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 73 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Ameriška armada zasedla Essen! Ruske priprave za ofenzivo!

Deveta ameriška armada zasedla Hannover, dvanajsto največje nemško mesto, v prodiranju proti Berlinu. Čete prve kanadske armade prodrle deset milj daleč v notranjost Holandije. Eisenhower naznanil zdrobitev odpora nemških sil na zapadni fronti.—Rusi zasedli 18 dunajskih distriktov. Moskva razkrila ogromne nemške izgube v Vzhodni Prusiji. Sovjetske sile ujele 92,000 in ubile 42,000 sovražnikov. Štirje generali med ujetniki.—Ljute bitke na Okinawi se nadaljujejo

PARIZ, 11. apr.—Deveta ameriška armada je danes okupirala Essen, največje industrijsko središče v Porurju, kjer so ogromne Kruppove orožne in municijske tovarne. Essen je šesto največje nemško mesto in ima 680,000 prebivalcev. Druga oklopna divizija devete armade je prodrla do Magdeburga, mesta ob reki Elbi, 63 milj zapadno od Berlina.

LONDON, 11. apr.—Moskva je naznanila priprave za veliko ofenzivo na berlinski fronti. Kolone armade maršala Žukova so zbrane na osemilju ob reki Oder, 30 milj od Berlina, in pripravljene za naval proti nemški prestolnici.

PARIZ, 11. apr.—Deveta ameriška armada, katere poveljnik je general Simpson, je v prodiranju proti Berlinu okupirala Hannover, dvanajsto največje nemško mesto, in udrila v predmestja Brunswicka, ki leži 110 milj od Berlina.

Oklopne kolone devete armade so zasedle tudi Vechelade, pet milj zapadno od Brunswicka, in obale Saltgitter, jeklarsko središče, 10 milj južno-zapadno od Brunswicka. Druge enote te armade so prebile nemške linije v hribih v bližini Brunswicka.

Oddelki prve ameriške armade so prodrli 40 milj daleč v zadnjih 24 urah in zasedli več naselbin v bližini Aulebena, 45 milj zapadno od Halleja in 57 milj od Leipziga. Zdaj se vale proti reki Elbi, zadnji vodni ovir pred Berlinom.

Kolone tretje ameriške armade so dospale do Erfurta in Coburga, 50 milj od čehoslovaške meje. Izgleda, da bo tretja armada kmalu presekala Nemčijo. Erfurt ima 150,000 prebivalcev, Coburg pa 30,000.

Druge enote tretje armade se vale proti Weimarju, rojstnemu mestu nemške republike. To leži 60 milj od Leipziga, saksanskega mesta. Tretja armada je v zadnjih petih tednih ujela 222,838 sovražnikov.

Sedma ameriška armada je v akciji na južnem koncu zapadne fronte. V prodiranju proti Schweinfurtu je zasedla enajst nemških naselbin. Šesta oklopna divizija je poglala Nemce iz gozda Harthausen in zasedla pozicije ob reki Kocher v bližini Lampoldhauserja.

Francoske čete, dodeljene šestim armadni grupi, prodirajo proti Karlsruheju in drobno odpor ostalih nemških sil. Francoske oklopne enote so zasedle Pforzheim, 15 milj južnovzhodno od Karlsruheja.

Na severnem koncu fronte v Holandiji so čete prve kanadske armade prodrle deset milj daleč in se približale Hellendornu, Zwollu, Westerboroku in Groningenu. Nemška sila okrog 150,000 vojakov v Holandiji je deloma obkrožena. Glavni stan generala Eisenhowerja je informiral nemško ljudstvo, da se je odpor nemških sil na zapadni fronti zrušil pod težo udarcev. Pozval je delavce v severnih nemških pristaniščih, naj preprečijo uničevanje pristanišnih naprav. Fanatični nacisti bodo skušali razdejati te naprave. Sila za te-

Američani odkrili nemško klavnico

Cez 20,000 jetnikov umorjenih

Limborg, Nemčija, 11. apr.—Enote prve ameriške armade so odkrile klavnico v bližini tega mesta. Ameriški častniki so ugotovili, da so Nemci poklali čez 20,000 jetnikov. Nekatere so umorili s plinom v zaprtih prostorih, druge z vbrzganjem strupa.

Žrtve nemškega zverstva so bili židje, politični jetniki in zaslužni ruski, poljski, holandski in drugi delavci. Nacisti so označili ta zverstva za umore iz usmiljenja.

Nekaj Nemcev, ki so upravljali klavnico, je priznalo zločine. Ta je bila na hribu v bližini vasi Hadamar. Ameriški častniki so našli grobove, v katerih se nahajajo trupla čez 5000 žrtev.

Umore s plinom so nadzirali člani nacistične elite garde, ki so prišli iz Berlina. Aretirani Nemci so priznali, da so bile zadnje žrtve umorjene nekaj dni pred prihodom ameriških čet v Limburg.

Lov na teroriste v Nemčiji

Tri prominentne osebe ustreljene

LONDON, 11. apr.—Radio Berlin je naznanil lov na teroriste, ki so napadli in ustrelili tri prominentne osebe v berlinskem predmestju, katerih imena niso bila objavljena. Nacistične avtoritete so razpisale nagrado 100,000 mark za prijete morilceve.

Radijsko poročilo pravi, da so bili umori izvršeni na avtni cesti v bližini Gruenwalda, kjer imajo prominentni nacisti, med temi minister nacistične propagande Goebbels, svoje rezidence. To četo stražijo vojaške čete in policija.

Teroristi so ustavili avtomobil, ki je vozil proti Berlinu, in ustrelili šoferja in dva potnika.

Nacistična časniška agencija DNB je razkrila, da so bili morilci dveh županov v okupirani Aachenu in Meschedu člani podtalne teroristične organizacije. Člani te so umorili že več ameriških vojaških častnikov.

Zavezniki so preko luksemburške radiopostaje odgovorili na grožnje teroristične organizacije, da bo obračunala s sovražniki. "Naš odgovor je, da bo vsak, ki bo sledil navodilom voditeljev teroristične organizacije, ujet, obsojen v smrt in ustreljen."

Radio Moskva je komentiral: "Lov na volkove je v teku—želimo vam srečo."

Berlin je uradno zanikal zvezo s teroristično organizacijo, toda nacistična propaganda je dala razumeti, da je ta orodje Heinricha Himmlerja, načelnika gestapovcev. Organizacija je zaprela, da bo ameriški žid Bernard Baruch umorjen, če bo prišel v Nemčijo.

Sodišče potrdilo mezdourni zakon

Washington, D. C., 11. apr.—Federalno vrhovno sodišče je potrdilo mezdourni zakon. Odlok je, da delavec lahko zahteva odškodnino od delodajalca, če krši ta zakon. Odlok je bil sprejet s šestimi proti trem glasovom.

JUGOSLAVIJA REŠILA PROBLEM NEMŠKE MANJŠINE

Več tisoč Nemcev izgnanih iz Vojvodine

VLADA KONFISCIRALA POSESTVA

Beograd, Jugoslavija, 11. apr.—Jugoslavija ne bo imela sitnosti z reševanjem problema nemške manjšine po zaključitvi sedanega konflikta. Partizanska vlada maršala Tita ga je rešila na svoj način in direktno.

Več tisoč Nemcev iz rodovitnih pokrajin Vojvodine je bilo izgnanih. Večina teh je bila poslana v Rusijo, kjer bodo morali opravljati obvezna rekonstrukcijska dela. Človekoljubi se bodo morda zgražali, toda Titova vlada je imela vzrok za akcijo. Pred vojno je živelo skoraj 200,000 Nemcev v Vojvodini, ki je žitnica Jugoslavije. Ti so posedovali 663,000 izmed 2,750,000 akrov oralne zemlje v najbogatejši poljedelski pokrajini na Balkanu.

Ko so Hitlerjeve legije udrele v Jugoslavijo v aprilu l. 1941, so nemški kmetje v Vojvodini pozabili, da so gostje. Postavili so se na stran nacistov in kooperirali z njimi. Ko se je vojna sreča zaobrnila zadnji jesen in so se morali nacisti umikati, so šli Nemci z njimi. Sodi se, da je iz štirih pokrajin, ki tvorijo Vojvodino, 80 odstotkov nemških kmetov pobegnilo iz Srema, 20 odstotkov iz Banata, 70 odstotkov iz Bačke in 80 odstotkov iz Baranje.

Maršal Tito je v juliju l. 1943 naslovil svaro Nemcem v Vojvodini. "To je zadnji poziv Nemcem v Jugoslaviji, ki hočejo zavarovati svoje osebne interese po zmagi zaveznikov in naše osvobodilne armade," se je glasilo svarilo. Nekateri so se odzvali in formalni nemški bataljon, ki se je pridružil partizanom.

S silo so bili deportirani oni Nemci, ki so ignorirali svarilo in niso pobegnili, ko so nacistične čete zapuščale Vojvodino. V nekaterih slučajih so bili prebivalci mnogih vasi odvedeni. Vlada je konfiscirala posestva izgnanih Nemcev. Nekatere bodo obdelovana kot zadržne kmetije, druga pa bodo dobile jugoslovanske družine, ki so silno trpele v vojni, in partizanski vojniki, ki so se odlikovali v boju proti nemški okupacijski sili.

To je bistvo programa agrarnih reform, katerega izvaja Titova vlada. Ta je dala zagotovilo, da se ne bo dotaknila druge privatne lastnine in jo kolektivizirala. Paradoks je to, da se živila v Vojvodini kopičijo, dočim je pomanjkanje v drugih krajih Jugoslavije. Nemci so se morali zadnji jesen tako naglo umikati, da niso mogli odpeljati živil s seboj.

Da živila iz Vojvodine ne gredo v druge kraje, je vzrok pomanjkljiva transportacija. Železnice in ceste so bile razdejane in vzele bo mnogo mesecev, preden bodo popravljene. Pomanjkanje je v Dalmaciji, Črni gori, Hercegovini in nekaterih predelih Bosne, Macedonije, Hrvaške in Slovenije. Delavci in kmetje so v Titovi armadi, kar ovira rekonstrukcijo. Glavni cilj te armade je poraz Nemcev.

Težave nove grške vlade razkrite

Atene, Grčija, 11. apr.—Nova grška vlada, katere predsednik je podadmiral Petros Voulgaris, ima težave pri reševanju problemov. Povečale so se, ko so reprezentanti demokratičnih grup izjavili, da ne bodo sodelovali v vlado. Pozicije zunanjega, notranjega in justniškega ministrstva še niso zasedene. Tajnik komunistične stranke je dejal, da je nova vlada izrodek fašistične desnice. Voulgaris je nasledil generala Nicholasa Plastirasa, ki je moral resignirati kot predsednik vlade.

Nove stavke v detroitskih tovarnah

Detroit, Mich., 11. apr.—Nove stavke so izbruhnile v tovarnah, ki izdelujejo letala, motorje in motorna vozila za ameriško armado. V teh je zavojevanih okrog 7000 delavcev. Zaradi stavk mora počivati 10,000 drugih delavcev.

Španija ne bo dala zavetja zločincem

Madrid, Španija, 11. apr.—Vlada je naznanila, da ne bodo nemški vojni zločinci dobili zavetja v Španiji. Policija je bila instruirana, naj aretira vsako osebo, ki pride iz Nemčije v Španijo.

Domače vesti

Drugi ranjen
Chicago, — Frank Groser, sin družine Luka Groser in pred vstopom k vojakom zelo aktiven član društva Pioneer SNPJ, je bil na zapadni fronti že drugi ranjen. Nahaja se v Parizu v bolnišnici.

Nov grob v Kansasu
Frontenac, Kans. — Po tritedenski bolezni je 3. apr. umrl John Amaršek, ki je bil operiran na kili. Doma je bil iz Trbovlja — vsaj delal je tam precej let. Star je bil 76 let in v Ameriki 51 let, ves čas v Kansasu. Zapušča hčer in tri vnuke. Pokopan je bil v Pittsburgu. Nekoč je bil član društva 434 SNPJ, pred nekaj leti pa je vzel odpravnino.

Nov grob v Indiani
Clinton, Ind. — Dne 31. marca je tukaj umrl Anton Kaus, star 60 let, doma iz Tolmina pri Gorici in v Ameriki 40 let. Bil je star bečlar. Njegov v Pennsylvaniji zapušča dve sestri, v Indiani brata, v Illinoisu pa sestrino mrs. Makovec.

V bolnišnici
Universal, Ind. — V bolnišnico v Terre Haute je bila odpeljana Matilda Kosmač, ki je bila operirana radi žolčnih kamnov.

Iz Clevelanda
Cleveland, — Barbara Arko je bila obveščena, da je njen mož Pfc. Anthony Arko pogrešan na zapadni fronti od 23. jan. On je sin družine Frank Arko, star 28 let. — Na filipinskem otoku Luzonu je bil 26. febr. ranjen S/Sgt. Frank J. Poppek, sin družine Jakob Poppek iz Euclida, ki je v armadi od novembra 1942 in preko morja od maja 1943. Bil je v akciji tudi na Solomonovih otokih in odlikovan za hrabrost. — Pri družini Felix Klemenčič v Collinwoodu so se oglasile vile rojenice in pustile hčerko. — V bolnišnici v Angliji se nahaja Sgt. Anthony Božeglav, sin družine Anton Božeglav. Zdravi se za rani, ki jih je prejel pri St. Vitu v Belgiji. — V bolnišnici je v nedeljo umrl John Hrovat iz Collinwooda, star 59 let, doma iz Kamnena vrha, fara Ambroš, odkoder je prišel v Ameriko pred 35 leti. Bil je član KSJK, K. of C. in SDZ. Zapušča ženo, sina (na Filipinih), dve hčeri, v starem kraju pa dve sestri in tri brate. — Po kratki bolezni je umrla Anna Milič, stara 65 let in doma iz vasi Graberje pri Ivanici gradu, odkoder je prišla v Cleveland pred 35 leti. Bila je članica društva 137 SNPJ in zapušča moža.

Pravda okrcala bivšega predsednika

Hoover skuša uničiti učinkovitost organizacije

Moskva, 11. apr.—Pravda, glasilo komunistične stranke, je okrcala bivšega ameriškega predsednika Herberta Hooverja in ga obdolžila, da skuša uničiti učinkovitost predlagane svetovne organizacije za vzdrževanje in zaščito miru in načrte, katerih cilj je preprečenje agresije v bodočnosti. Pravda je objavila članek, v katerem pravi, da je Hoover pobijal predlog, naj reprezentant Amerike dobi popolno oblast v svetovni organizaciji v odločitvah glede vstopa Amerike v vojno. On se je izrekel tudi za omejitve oboroževanja, kar je dokaz, da je proti trajnemu miru. Avtor članka je Jakob Viktorov. "Hooverjev načrt za povojno zaščito miru je v bistvu sabotaža miru," pravi Viktorov. "Njegovo zagovarjanje pravic malih narodov je krinka, za katero se skrivajo drugi nameni. Bivši ameriški predsednik je za ameriško akcijo proti agresorju le pod pogojem, da to odobri senat." Članek trdi, da je Hoover izolacionist in vodja nazadnjaškega krila republikanske stranke.

Protidelaški načrt sprejet v Texasu

Austin, Tex., 11. apr.—Nižja državna zbornica je sprejela zakonski načrt proti zaprtim delavskim organizacijam. Zagovorniki načrta so argumentirali, da je garancija dela vojnim veteranom. Tem ne bo treba stopiti v unijo, da dobe delo. Nasprotniki načrta so trdili, da je pravi namen uničenje delavskih organizacij. Načrt je bil po sprejetju v zbornici poslan senatu.

Hitlerjev pobočnik ubit na zapadni fronti

London, 11. apr.—Nemška časniška agencija poroča, da je bil polkovnik Heinrich Borgmann, Hitlerjev pobočnik, ubit na zapadni fronti. On je bil ranjen pri eksploziji bombe v Hitlerjevem glavnem stanu 20. julija preteklega leta. Bomba je bila namenjena Hitlerju. Zarotniki, ki so nameravali ubiti diktatorja, so bili obsojeni v smrt in ustreljeni.

Senat podaljšal posojilni zakon

Amendementi republikanske opozicije poraženi

Washington, D. C., 11. apr.—Senat je podaljšal veljavnost posojilno-najemniškega zakona za nadaljnje leto. Zadevni načrt je bil sprejet po viharni debati, narkar je bil poslan predsedniku Rooseveltu v podpis.

Amendement senatorja Tafta, republikanca iz Ohia, je bil poražen. Ta bi bil, če bi bil sprejet, preprečil Rooseveltu izvajanje provizij zakona po zaključitvi vojne. Proti amendmentu je glasoval tudi podpredsednik Truman, dasi njegov glas ni bil potreben.

Drugi amendement senatorja Langerja, republikanca iz Severne Dakote, je bil tudi poražen s 46 proti 28 glasovom. Ta bi bil preprečil pošiljanje poljedelskih strojev državam, ki dobivajo pomoč na podlagi posojilno-najemniškega zakona.

Amendement senatorja Tafta je bil predmet dolge debate. On je naglašal opozicijo proti programu, da bi Amerika pomagala evropskim državam pri rekonstrukciji v povojni dobi.

Pravda okrcala bivšega predsednika

Hoover skuša uničiti učinkovitost organizacije

Moskva, 11. apr.—Pravda, glasilo komunistične stranke, je okrcala bivšega ameriškega predsednika Herberta Hooverja in ga obdolžila, da skuša uničiti učinkovitost predlagane svetovne organizacije za vzdrževanje in zaščito miru in načrte, katerih cilj je preprečenje agresije v bodočnosti. Pravda je objavila članek, v katerem pravi, da je Hoover pobijal predlog, naj reprezentant Amerike dobi popolno oblast v svetovni organizaciji v odločitvah glede vstopa Amerike v vojno. On se je izrekel tudi za omejitve oboroževanja, kar je dokaz, da je proti trajnemu miru. Avtor članka je Jakob Viktorov. "Hooverjev načrt za povojno zaščito miru je v bistvu sabotaža miru," pravi Viktorov. "Njegovo zagovarjanje pravic malih narodov je krinka, za katero se skrivajo drugi nameni. Bivši ameriški predsednik je za ameriško akcijo proti agresorju le pod pogojem, da to odobri senat." Članek trdi, da je Hoover izolacionist in vodja nazadnjaškega krila republikanske stranke.

Protidelaški načrt sprejet v Texasu

Austin, Tex., 11. apr.—Nižja državna zbornica je sprejela zakonski načrt proti zaprtim delavskim organizacijam. Zagovorniki načrta so argumentirali, da je garancija dela vojnim veteranom. Tem ne bo treba stopiti v unijo, da dobe delo. Nasprotniki načrta so trdili, da je pravi namen uničenje delavskih organizacij. Načrt je bil po sprejetju v zbornici poslan senatu.

Hitlerjev pobočnik ubit na zapadni fronti

London, 11. apr.—Nemška časniška agencija poroča, da je bil polkovnik Heinrich Borgmann, Hitlerjev pobočnik, ubit na zapadni fronti. On je bil ranjen pri eksploziji bombe v Hitlerjevem glavnem stanu 20. julija preteklega leta. Bomba je bila namenjena Hitlerju. Zarotniki, ki so nameravali ubiti diktatorja, so bili obsojeni v smrt in ustreljeni.

SPORAZUM MED RUDARSKO UNIJO IN OPERATORJI

Nova pogodba določa zvišanje mezde

VLADA ZASEGLA PREMGOVNIKE

Washington, D. C., 11. apr.—Po pettedenskih pogajanjih med rudarsko unijo UMWA in operatorji je bil dosežen sporazum glede nove pogodbe, ki določa zvišanje mezde za okrog \$1.50 na dan. Ta krije rudarje, uposlene na polju mehkega premoga. Pogodbo bo danes odobrili pogajalni odbor rudarske unije. Nova pogodba je nadomestila ono, katere veljavnost je potekla 31. marca, a je bila podaljšana za 30 dni. Detalji nove pogodbe niso bili uradno razkriti, toda doznava se, da bodo rudarji, ki zdaj prejema \$8.50 na dan, prejeli \$10 na dan. Rudarji bodo dobili tudi počitniško plačo \$75. John L. Lewis, predsednik UMWA, je zahteval \$100, operatorji pa so ponudili \$50. Dosežen je bil kompromis, da rudarji dobe \$75. Ker je bila mezda zvišana, bodo operatorji zahtevali 25 centov več za vsako tono premoga. Pogodbo morajo odobriti vojni delavski odbor, urad administracije cen in William H. Davis, direktor ekonomske stabilizacije. Besednik operatorjev je dejal, da je Lewis umaknil zahtevo, da kompanije prispevajo deset centov od vsake tone proizvedenega premoga v sklad unije. On je tudi opustil načrt glede organiziranja delovodij. Tri ure pred dosego sporazuma med rudarsko unijo in operatorji je predsednik Roosevelt pooblastil Harolda L. Ickesa, notranjega tajnika, ki je tudi administrator kuriva, naj odredi zasego premogovnikov, ki so prizadeti zaradi "divjih" stavk. Ickes je potem zasedel 235 premogovnikov v Pennsylvaniji, Ohiju, Alabami, Virginiji, Indiani, Tennesseeju in Kentuckyju. Pričakuje se, da se bodo vsi stavkarji vrnili na delo ta teden.

Tokio zanika tipanja za mir

Japonska bo vztrajala v borbi

Washington, D. C., 11. apr.—Radio Tokio je zanikal in osmešlilo poročila, da bo nova japonska vlada, katere predsednik je Kantaro Suzuki, tipala za sklenitev miru. Naglasil je, da bo ta, kakor prej, vlada, mobilizirala vsa sredstva za dosego zmage v tej vojni. Japonska ne bo odnehala v borbi. Radio Tokio je citiral izjavo, katero je podal Shigenori Togo, zunanji minister v novi vladi. On je dejal, "da se bo Japonska še nadalje borila za osvoboditev ljudstev vzhodne Azije. Bojno razpoloženje Japoncev je zdaj večje nego je bilo kdaj prej."

General Reikich Tada je apeliral na ljudstvo, naj poveča produkcijo orožja, streliva in drugega bojnega materiala. Orožje bo Japonska potrebovala za odvrnitev invazije njene celine po ameriških četah.

Atentat na grškega generala se ponesrečil

London, 11. apr.—Poročilo iz Ankare, Turčija, pravi, da se je atentat na grškega generala Napoleona Zervasa ponesrečil. Zervas je vodja grške nacionalistične stranke.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti leta; za Chicago in okolico Cook Co. \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00. Subscriptions rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Člene glaslov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (April 30, 1945), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Klavnice nazijskega sadizma

Zadnje dni zopet čitamo poročila iz Evrope o stvareh, ki se upirajo razumu in čutu človeške dostojanstvenosti. V mislih imamo poročila o odkritju nazijskih velevklavnic, v katerih so meto-dično in po načrtu na bestialne načine pomorili na tisoče in tisoče svojih žrtev. Ta nazijski sadizem je tako ogroben in ogaben, da je že vsled svoje kriminalne groteske skoraj neverjeten.

Ako bi poročila ne bila dokumentirana po očividcih in s slikami, bi človek mislil, da so gola vojna propaganda, kajti težko si je predstavljati, da bi bilo kakšno živo bitje, ki se naziva človek, zmožno takih grozodejstev. Težko si je namreč predstavljati, da bi mogla kakšna skupina ljudi pasti tako globoko v barbarizem. Ampak je razvidno, da nazijski sadizem ne pozna nobene meje.

Ko smo pred nekaj meseci čitali o grozodejstvih v Mejdanku in Oswieccu, dveh nazijskih človeških velevklavnicah, katere so od-krile ruske armade na Poljskem, smo kar zastremeli. Ogromne tovarne, ki so bile nalašč zgrajene za masno morjenje ljudi na najbolj bestialne načine. Ogromne človeške klavnice z vsemi modernimi in srednjeveškimi napravami—velike brezračne dvo-rane, v katerih so žrtve najprej zadušili s plinom, potem pa njih trupla speljali v ogromne peči in jih sežgali, s pepelom pa gnoli-li njive, na katerih so žrtve morale garati, dokler soogle. Prej so jih seveda sestradali do kosti in tudi mučili na vse načine. Rusi so v Oswieccu našli še čez 800,000 parov čevljev teh žrtev, med ka-terimi so bili tudi otroci...

Poročevalci, ki so si ogledali te nazijske velevklavnice, so dejali, da bi ne mogli nikdar verjeti, ako bi tega ne videli na lastne oči.

★ ★ ★

Po najnovejših poročilih so ameriške armade zadnje dni odkri-le že več takih velevklavnic v osrčju Nemčije. V eno takih klavnic so nazijski spremenili norišnico pri Limburgu, kjer dokumentarna evidenca—seznam žrtev in masni grobovi—pokaže, da so hlad-nokrvno umorili okrog 20,000 ljudi. Te žrtve so bile—izgarani suženjski delavci iz Rusije, Poljske in iz drugih okupiranih dežel, kakor tudi domači in tuji politični jetniki. Ko so žrtve omagale pri delu ali v koncentracijskih taboriščih, so jih nazijski poslali v velevklavnice. Te žrtve so sprvega sežigali, toda radi smrada, ki se je širil po okolici, so bližnji vaščani in škof iz Muensterja pro-terstali. To je bilo pomagalo, da so nazijski barbarji opustili to metodo. Potem je postal glavni krvnik neki 72-letni nazijski zdravnik, ki je sam priznal, da je umoril okrog 5000 žrtev. In umoril jih je z vbrizgom močnega strupa v srce. Vse žrtve so bile proglaseane za "blazne" in po nazijskem zakonu iz leta 1939—po-stavno umorjene...

Par dni prej pa so ameriški vojniki našli na taborišču, kjer se jim je nudil ogaben prizor. Vse vojne ujetnike, ki so vsled stra-danja toliko omagali, da jih nazijski niso mogli odvesti naprej, so enostavno pomorili in zmetali na kupe kot zaklane prašiče, ker niso imeli časa, da bi jih pokopali.

Poveljujoči ameriški častnik je takoj po odkritju te bestialnosti pozval skupino odličnih meščanov iz bližnjega mesta in jih forsiral, da si ogledajo grozodejstva. Za nazijskega župana in njegovo ženo je bilo to preveč in sta se potem obesila. Drugi so se izgo-varjali, da niso vedeli ničesar in da nemško ljudstvo ni odgovorno za nazijska grozodejstva. Neki nazijski častnik je izjavil, da bi nikdar ne verjel, ako bi ne videl na lastne oči.

Sodijo, da je v Nemčiji še mnogo takih nazijskih klavnic. Sovjetska preiskovalna komisija pa je obtožila nazijsko vlado in vrhovno armadno poveljstvo krivde za slične barbarske umore 577.777 oseb—moških, žensk in otrok—v latvijskih koncentracij-skih taboriščih. Med temi je bilo 327,000 ruskih vojni ujetnikov, ki so bili masakrirani v taborišču 350 blizu Rige. Najbolj so trpeli židje, ki so bili pomorjeni skoraj do zadnjega.

★ ★ ★

Takih masnih zločinov do danes ne pozna zgodovina nobene de-zele. Tudi največji barbarji v zgodovini niso delali takih ogabno-sti kot jih je počenjala nazijska vlada, odkar je prišla na krmilo. Najprej so se kotalile glave nemških socialistov, komunistov in drugih opozicionalcev, s katerimi, kakor tudi z židi, so napolnili vse ječe in koncentracijska taborišča. Zadnja leta, odkar so zapo-lili Evropo in svet, so nazijski spremenili tudi vse okupirane kraje v eno samo koncentracijsko taborišče in sadiščno masakrirali na milijone svojih žrtev. Koliko je teh žrtev, ne bo nikdar točno ugotovljeno.

Z enakim terorizmom vladajo tudi doma. To je razvidno že iz tega, da se ne morejo dvigniti v revolto niti milijoni suženjskih delavcev, ki so jih nazijski pritirali v nemška industrijska mesta in na kmetijo iz vse Evrope. Če bi bila kakšna možnost za revolto, bi se bili gotovo dvignili ti sužnji. Hitler je demonstriral do po-polnosti, kaj vse je mogoče doseči z brezmejn timerizmom... Za vse človeštvo je to velik nauk, ako se bo iz njega kaj naučilo in zadušilo vsakega tirana, predno bi hotel posnemati nazijske sadiste.

Ogromno kakor je trpljenje, ki ga je prinesel nazijski terorizem posebno evropskim narodom, bo posledice tega zla še najbolj občutilo nemško ljudstvo. Pretežni večini Nemcev najbrže ni nič znanega o barbarstvu, ki ga je uganjal nazijski sadiščni aparat v okupa-rnih deželah, posebno pa v svojih klavnicah, toda krivdo in posledice bodo pravično ali krivično nosili vsi Nemci, tudi še nerodne generacije. Za svet bi bilo veliko bolje, ako bi govorila pravičnost namesto mlačevanosti. In pravičnost bi zahtevala najstrožjo ka-zen za vse nazijske, vse člane nazijske stranke, elitne garde in tajne policije, narod sam pa bo itak dovolj trpel radi svoje slepote.

Glasovi iz
naselbin

VDOVEC SE ZNA ZABAVATI

Cleveland, O.—Dobro poznani rojak je nekoč rekel: "Kadar imaš dolar, zapravi ga kakor mi-lionar in ne kot berač!" Včasih se zgodi, kadar me pikne muha, da hočem posnemati milijonarja in zapravim svoj dolar kakor Švab ali pa Ford.

Tako sem obiskal zadnje leto nekaj boljših lokalov in dobil nekaj boljšega za moj dolar, no in če zopet "zmrznejo" banke, so moji dolarji na varnem in ne bodo "zmrznili," kakor so zad-njič, ko sem bil bolj dober drug-um kakor pa samemu sebi in moji družini.

Prvič sem obiskal neko veliko restavracijo v mestu, kamor za-haja takozvana zapravljiva bolj-ša družba. Tja sem šel na po-va-bilo neke elegantne slovenske dame iz metropole, katere je ho-tela imeti spremljevalca, kajti tudi ona je hotela zapraviti svoj dolar kakor milijonarka in ne beračica. Kosilo je bilo zelo o-kusno in po mojem receptu. Kdor je hotel piti opojno pija-čo, je bila na razpolago in tudi za abstinenta mojega kalibra se je dobilo pijače. Bila je tudi predstava z živimi bitji, ki ka-žejo svojo goloto onim, ki se radi pasejo s svojimi očmi na mesu, ki pa ni konjsko. Po končani predstavi sem jo ubral z mojimi prijatelji nazaj, tja ka-mor taka družba spada, in to je proti domu. Prišel sem do za-ključka, če se bom jokal, se bo sam, če pa se bom smejal, se bodo smejali tudi drugi z menoj vred.

Prišel sem misliti še na kaj drugega. Čital sem, da bo go-stovala v Clevelandu Masonic Auditoriumu na Euclid ave. o-perna družba San Carlo. Pre-listam program predstav in vi-dim, da bo nastopila moja priljubljena ciganka iz Sevilla, katere vlogo je igrala Margery Mayer, brigadirja Don Joseja pa Arthur Gerry. Opera je bila po-dana 17. septembra lanskega le-ta ob treh popoldne. Zame je bilo vprašanje, kako iti tja, kaj-ti navadno delam ob tej uri. Vstopnice si moraš nabaviti po-prej, ker na dan predstave so največkrat vse prodane. Prav te je bil vzrok, da nisem videl te opere že poprej.

Vprašal sem mojega predstoj-nika Franka Adamiča, kateri pa ni Slovenec, ampak pol Čeha in pol Hrvat, ali bom dobil do-pust, ker bi šel rad na predstavo opere Carmen. Dopusť sem do-bil in tako sem zapravil moj dolar ali dolarje. To pot sem bil brez spremljevalke, ampak tam so bile večinoma dame, a enega pa ni manjkalo, namreč mene.

Že 15. oktobra je bila oglaš-a-na Straussova opera "Baron eigan." Torej že drugič eigan na odru. Kadar kdokimenuje Johanna Straussa, takoj mislim, da plesem katerega njegovih valčkov. In da bi zamudil to komično opereto, katero bo po-

dala tudi Glasbena matica dne 15. aprila v Slovenskem narod-nem domu? Nikdar in če bi strele letele po Euclid ave. De-jal sem si, da je ne smem zamu-diti, ker hočem zapraviti svoje dolarje kot gentleman. To pot nisem bil sam.

Igranje je bilo izborno, zlasti pa krasne melodije kot so "Onih dni, ko mlada bila sva...", ali "Pravljice dunajskih gozdov" in "Tisoč in ena noč" ter mnogo drugih skladb. Vredno je, da tudi navaden zemljan zapravi svoj dolar za umetniške predsta-ve, namesto da bi zapravljjal samo za pijačo.

Saffi, ciganska dekle, je igrala Brenda Lewis, bogatega kmeta Zupana (menda je bil Japetov stric) pa Norma Roland. Na odr-u je bilo tudi mnogo ciganov, huzarjev, vojakov, meščanov itd.

Dejanja so se vršila v plesni dvorani njegovega veličanstva; na deželi v Transvalniji; v tabo-rišču ciganov, na glavnem trgu na Dunaju, konec pa v sprejem-ni sobi njegovega veličanstva. Moj konec pa je bil pozneje do-ma v postelji, potem pa sem mor-al vstati in iti delati na po-ulično. Vendar pa sem se po-čutil, da sem nekdo! Zapravil sem zopet svoj dolar.

Ah, kdo pa sedaj pride v mestni avditorij? Ooooh, sama Milica Korjuš, katere je igrala glavno vlogo v Straussovem "The Great Waltz." Naj bi za-mudil priliko videti to primado-no od blizu? Nikdar! Dolar gor ali dol, tudi če bi bila vstop-nina pet dolarjev, jo bi šel po-gledat. In šel sem v glasbeno dvorano naše clevelandске ljud-ske dvorane, in sicer 18. novem-bra 1944. Ako bi bil sam, bi mi bilo nekam dolgčas. Pa si mo-raš pomagati in Bog ti "pomoz-i!" Tam je škranček ali ka-narček, da mu je težko najti para. Tisti, ki ste slišali njeno petje v "Great Waltz," boste priznali, da je to resnica, če se kaj razumete na petje in glasbo.

Mislil sem, da je Milica Mad-zarka, ampak sem se motil. Ona je Poljakinja, poročena pa je s Švedom. Ona je blondinka, ka-kor so povečini Poljaki. Imaš še kaj dolarjev, da bi jih porabil kot milijonar? Da, še nekaj in čemu jih hraniti, saj bodo vprizorili "The Merry Widow" ali "Veselo vdovo," ka-tera je skladba Dunajčana Fran-ca Lehara. "Vesela vdova" je svetovno znana komična ope-reta. Igrali so jo v gledališču Hanna, pričevši 27. novembra. To opereto sem šel pogledat zadnji večer v spremstvu neke ljubiteljice oper, katere je bila slučajno tudi vdova. In ako se srečata vdovec in vdova, lahko pride še do "ohceti," ali pa "marš" in "s poti mi pojdi." Isto stvar pa ti lahko pove z besedami iz narodne pesmi "... pa kaj boš ti za mano hodil..." "Veselo vdovo" je igrala Irka

Monica Moore, princa Danila pa Frank Melton. Z mojo sprem-ljevalko vdovo sva se izborno zabavala na račun vdov in bilo je vredno tistega denarja.

Bili so trije prizori: prvi v poslopju poslanika Moravijev-ske države v Parizu, drugi na zemljišču vdove Kzenije v bli-zini Pariza, zadnji pa v restav-raciji Makzim v Parizu. Drugi dan sem potihoma prepeval "tralalala, tralalalala, tralala, kak' lušno je na svetu," ako imaš denar in ga zapraviš kot bogatin, čeravno si le revež! In če si še povrh vdovec in se srečaš z vdovo!...

Zadnje opereto pa sem obis-kal 26. februarja v gledališču Hanna, in sicer Straussovo "Ro-salindo," katere originalno ime je bilo "Netopir," a so jo pre-krstili v New Yorku.

V tej opereti je nastopil tudi Leonard Amareco, ki je ru-munske narodnosti. On je igral v mladih letih na Dunaju v dr-žavnem gledališču, nadalje v Berlinu in nazadnje je imel po-godbo z radijsko postajo v Kel-nu, ampak Goebbels ga je od-stavil, ker je bil poročnik v Schuschnigovi avstrijski arma-di.

Zopet sem imel nekaj ur du-ševnega užitka, kakor pravijo metropolčani, "d-m good-one," kakor rečejo Američani! Da ti ni dolgčas, si moraš poiskati ne-koga, ki te kratkočasi. Oh, kak-šno imenitno življenje, ko za-praviš svoj dolar, katerega ne moreš s seboj vzeti v večna lo-višča. This is a great country—živijo!

Frank Barbič.

VABILO NA PREŠERNOV
KONCERT

Chicago, Ill. — Že nekajkrat sem pisal in apeliral na slovan-sko javnost v Chicagu in okolici, naj se udeleži v nedeljo, 15. ap-rila, pomladanskega koncerta zbora Prešeren. Torej to bo pri-hodnjo nedeljo v dvorani SNPJ. Pričetek bo točno ob treh po-poldne.

V prejšnjih dopisih sem v naj-večji meri pisal o potrebi kul-turnih ustanov in njih težavah, a danes bom nakratko omenil, kaj bo na programu. Poleg zbo-ra Prešeren nastopi tudi zbor Slovenske ženske zveze s pri-vačnimi narodnimi pesmimi. Nadalje nastopijo: Jolly Trio (vesela trojica) — godbeni pri-zor šaljivega izvora; Frankie Sternisha—potrkjalni ples (tap dancing); Možnina trojica: An-geline, Evelyn in Stanley ml.

Možinevi že mnogo let uspešno zabavajo naše posetnike. Zopet bo nastopila Kim Weston, naša slovenska radijska in gledališka pevka, ki je med Slovenci prvič nastopila zadnje jesen na Prešernovem koncertu. Pela bo različne pesmi, med njimi dve novi slovenski. V jeseni je žela burne aplavze in gotovo bo tudi to pot. Angeline Rokavec in Alice Kosmerl bosta nastopili v prizoru v počast članom v arma-di. Odkar je vojna, imamo na-vado na zborovih koncertih, da posvetimo točko onim članom, ki so v vojni. Peli bosta poleg drugih pesmi tudi dve novi, ki sta bili spisani pred nekaj ted-ni. Spremljala ju bosta Anton Omerza in Fr. Sotosek. Taki prizori so bili vedno priljubljeni in ganljivi in gotovo bodo tudi to pot.

Po glasbenemu in pevkemu programu bo podana enodejan-ka "Fejst fant." Igra prikazuje, kaj so se trije študentje iz-mislili, da bi prišli do denarja. Ker je bilo premalo časa, da bi se mladina naučila vlog v slo-vensčini, je bila igra na hitro prestavljena v angleščino, ki pa je prav tako smešna kot v ori-ginalu. V njej nastopijo: Ed. Udovich, Jack Marinich ml., Will Kovacich, R. Zasadil in Ella Mae Selak.

Po programu pa se bo vršil ples in prosta zabava do pol-noči. Imeli bomo vsake vrste o-krepčil. Vstopnina je samo 50c. Mogoče se bo kdo izgovarjal, da nima časa, da bi se udeležil kon-certa, da je preveč zaposlen, a jaz pravim: Čitatelj, odahni se vsaj enkrat na teden, pojdi med svoje znance in prijatelje, da se z njimi malo pogovoriš in zaba-vaš, drugače ti bo delo uničilo dušo in telo! In kdo ve, če bo-mo še tukaj drugo pomlad? Za-to vam kličem: ne pozabite prit-i v nedeljo vsi na Prešernov kon-cert! Na svidenje! Pustite de-lo in skrb, popoldne in večer



Ameriški vojniki, katere je ruska rdeča armada rešila iz nemškega ujetništva v svojem prodiranju proti Berlinu. Osvobodene vo-jake je videti v Odesi, kjer so se vkrcali na rešilno ladjo.

prebite med prijatelji — Prešer-novi!

Anton Udovich.

TO IN ONO

West Frankfort, Ill. — Danes je velika noč in nič kaj prijetno vreme za ta dan, kajti je obla-čno in nalahko škropi dež. Po-mlad imamo zgodnjo in gorko. Nekatera sadna drevja so priče-la cveteti že 20. marca. Gozd je že ves zelen. Imamo pa druge neprilike: dežja je preveč in v vrtovih nismo še ničesar sadili.

Delavske razmere* so tu take kot po drugih krajih. Premo-govniki obratujejo vsak dan in lahko je dobiti delo. Sedaj je družba Old Ben odprla premo-gorov št. 9, ki je bil zaprt že 18 let. Ta premogovnik je še nov in na vzhodni strani je še 12 milj premoga, ki ga bo treba iz-kopati. Ni dvoma, da bo obra-toval prihodnjih 40 let. Urejen pa bo popolnoma po novem sis-temu. V glavnih vlohah ne bo tračnice in ne motorjev. Delav-cem ne bo veliko uposlenih, kaj-ti delo bo vršilo 150 do 200 oseb namesto 1200. Tako moderne in-dustrije izpodrivale delavce. Do-klar bodo družbe proste davka na stroje, toliko časa bodo ljudje v vedno večjem številu izgub-ljali delo. (V mislih imam po-vojnne čase).

Večkrat se razgovarjam z go-tovimi rojaki in naša mišljenja se križajo. Jaz sem za zmago zaveznikov, a nekateri so za zmago Hitlerja, dasiravno je že poražen. Nekateri pravijo, da je Hitler fin človek, da je "so-cialist". Ali je on kdaj učil so-cializem? Da, učil je sovraštvo in pri tem pobijal nedolžne ljudi. Socializem je za enakopravnost vseh narodov in proti vsaki rasni diskriminaciji; vsi naj imajo enake pravice, črnci ali belci in prav tako tudi židje. Kdo ve, katere vera je prava, židovska ali krščanska? Židov-ska je originalna vera. Ako bi se Hitlerju posrečilo podjarmiti ves svet, bi polagoma likvidiral vse narode in edini nacisti bi ostali gospodarji sveta. Hitler je pokazal, kako se čisti kri. Ome-njene osebe nasedejo neki laž-njivi propagandi. Dejal sem jim, da je Jugoslavija vsa razdejana, da so njeni prebivalci bosi, raz-ki so in brez strehe, a odgovo-rili so mi, da je nekaj resnice na tem, vse drugo pa je samo propaganda. Oni so tudi proti Osvobodilni fronti in Titu, prav tako proti bednim rojakom in nočejo kupovati vojne bonde. Vso krivdo vračajo na Ameri-ko, češ, da so v Washingtonu krivi vojne. Kdo pa je resnično pričel vojno? Ali jo je Amerika ali Nemčija? Bedaki! Nemčija se je pripravljala za drugo sve-tovno vojno že takoj po prvi, do-čim se Ameriki še ni sanjalo pred Pearl Harborjem, da bi bila tudi ona potisnjena v klanje. Do ja-panskega napada je bila ta deže-la še skoro popolnoma nepri-pravljena. Tudi Rusija je bila slabo pripravljena, ko jo je na-padla Nemčija. Dokaz za to je, ker so Nemci s tako naglico od kraja prodirali v notranjost Ru-sije. Ko pa ji je Amerika pri-skočila na pomoč, je pa hitro po-gnala Nemce iz svoje dežele.

Vsi ljudje želijo, da bi bilo že konec tega strašnega klanja. Tu-di jaz in žena želiva isto. Najin sin je v Belgiji, toda njegovo življenje je v nevarnosti, ven-dar pa piše, da se mu ne godi preslabo, želi pa, da bi bilo čim prej konec vojne in da bi se po-vrnili domov. Seveda, ne sme vsega povedati, kajti pisma mo-rajo iti skozi cenzuro. Svoji žo-ni je poslal par lesenih čevljev, ki pa so prav mojstersko izdela-

ni. Takih še nisem nikoli videl. Seveda jih bo imela samo za spo-min, kajti so tako veliki, da bi skoro dala obe nogi v en čevlj.

Sin Joe je tudi med drugim pisal, da sodnija ne kaznuje Bel-gijca, ako pretepe svojo ženo. Joe se s tem ne strinja, kajti bil je rojen in vzgojen v Zedinje-nih državah, kjer imamo dru-gačne postave. On je član druš-tva št. 313 SNPJ od rane mlado-sti.

Pri našem društvu imamo mladega člana, ki je najbrže naj-višji v tej naselbini. Meri šest čevljev in osem ali devet pal-cev. K vojakom ga niso vzeli, ker je previsok. On je iste sta-rosti kot moj sin, kateri služi Strica Sama že dve leti in dva meseca.

Vse kaže, da bo vojne kmalu konec v Evropi, katero je po-vzročil Hitler in njegovi pajdaši. Upam, da ga dobe v roke Rusi, kajti oni bi obračunali z njim tako kot se spodobi.

Na koncu naj še omenim, da mi zelo ugajajo Gornikovi dopi-si. George, le še kaj napiši.

Jerry Zoriz.

POROČILO O PRISPEVKIH

Neffa, O. — Vsi oni, ki so mi darovali za jugoslovanski relief, mi naj oprostite, ker šele danes poročam o prispevkih. Vse darovalcem se najlepše zahva-ljujem. Ne bom imenoval po-sameznih oseb, ker bi vzelo pre-več prostora, ampak sporočam, da sem nabral \$61.82 in odposlal denar Vseslovanskemu kongre-su.

Denar so darovali rojaki iz Neffsa, Powhatana in Fair-pointa.

Dne 1. aprila sem bil na seji v Bridgeportu, kjer se priprav-ljajo za priredbo, ki se bo vršila v soboto, 14. aprila. Ves dobi-ček je namenjen za jugoslovan-ski relief. Vabim rojake od blizu in daleč, da se te priredbe go-tovo udeležijo, kajti s tem boste pomagali našemu bednemu na-rodu v stari domovini.

Na svidenje v soboto zvečer v Društveni dvorani na Boyds-villu.

Floriat Pishch.

Cleveland, O. — Članstvu druš-tva 135 SNPJ sporočam, da bo vršila seja ob desetih dopol-dne v nedeljo, 15. aprila. Bo-dite točni! Na tej seji bomo ukrepali o mnogih važnih zade-vah. Odločiti tudi moramo, ali bomo imeli veselico in proslavo našega društva. Pridite na sejo in pokažite, da ste pripravljeni delati za društvo in jednote. (Dospelo prepozno za objavo v uradnem glasilu. — Ured.)



Cpl. C. A. McCrary je v bur-manski džungli ustrelil 250 fun-tov teškega tigra namesto Ja-poncev, katere je zasledoval.

(Nadaljevanje)

Radi kritike, da vojaki niso povabili skupino reporterjev, da kjer frče tudi krogle, da se vojaki

Washington — General Breho Somervell je o priliki tretje ob-

Klub jedinstvo	100.00
Longshoremen Local 890	100.00
Sloboda br. 4270	61.00
Srpski narodni klub	38.75
Zbrala L. Radoman, Flo.	
Ristich	60.00
Hrv. pjev. zbor Jedinstvo	42.00
Splitiski klub Marijan	138.00

Croatian Women's Council	115.68
Croatian Women's Council	54.00
Hrv. Primorje	25.00
Brooklyn—Brooklyn Slo-	
venes	311.00
Brooklyn Slovenes	762.50
N.Y.C.—Irma Goetz	4.00
N.Y.C.—Glas Naroda poslal	4.50
Joe Rolick, James City,	
Pa.	5.30
Jacob Zalar, James City,	
Pa.	5.00
C. Podboj, Quill Lake,	
Sask.	15.00
Louis Penik, Vancouver,	
B. C.	3.00
Jacob Tolas, Fallon, Nev.	5.00
M. Skerjan, Republic, La.	2.00
John Chadez, Tremonton,	
Utah	10.00
Josephine Rugel in prijatelji,	
So. Charleston, W. Va.	12.00
Anton Figo, Newton Falls,	
Ohio	10.00
Joseph Obreza, Marquette,	
Mich.	5.00
A. J. Brecher, Powell, Pa.	25.00
Yorkham Hgts.—Lydia T.	
Boring	5.00
Jackson Hgts.—Anton Serzen	10.00
NORTH CAROLINA	
Wilmington—D. Z. Botevsky	5.00
OHIO	
Cleveland—Dalmatinski klub "Jadran"	166.33
Hrv. Nar. Vijecje	40.00
Canton—Tony T. Mostovich	5.00
George Levaich	5.00
Mark K. Fisher	5.00
United Committee, SSA.	200.00
PENNSYLVANIA	
E. Pittsburgh—Elsa i Josip Puz	20.00
Pittsburgh—Poslal Narodni Glasnik	3,260.50
New Geneva—Michael Mihalic nabral	10.57
Phila.—Yugoslav Women's Circle	404.72

10. februarja 1945.
Rev. Strahinja Maletich,
 izvršni tajnik,
Anne S. Traven,
 pomožna blagajnica.



Radi kritike, da vojaki niso dovolj trenirani predno so poslani na fronto, je vojni departament povabil skupino reporterjev, da si sami ogledajo način vožbanja. Slika kaže razne faze z manevrov, kjer vojska napreduje naprej.

RDEČA KOKARDA

Roman iz velike francoske revolucije

STANLEY WEYMAN

(Nadaljevanje)

Nekje na oni strani se je oglašil zamolkel ženski vzklík in nekdo je hlastno vprašal: "Kdo je?"

Namestu odgovora sem odinil zapah in vrata so se odprla. Svetloba, ki je planila izza njih, me je v prvem trenutku oslepila, toda ko sem stal na pragu in mežikal z očmi, sem zagledal pod svetiljko dve prestrašeni mladi ženski, skrivajoči se druga za drugo; v tisti, ki mi je bila najbližja, sem spoznal Denizo.

Z radostnim vzklikom sem stopil proti njej; toda odskočila je in njen obraz se je spačil od groze.

"Kaj hočete?" je zajecjajala. "Zmotili ste se, gospod, Midve..."

Šele tedaj sem se spomnil svoje meniške halje in muškete, ki sem jo držal v roki. Vrgel sem oglašnico nazaj, da bi mi videla v obraz—in trenutek nato sem doživel najslajše presenečenje svojega življenja. Deniza se mi je vrgla v naročje ter hlipaje pritiskala svojo glavo na moje prsi in svoje lase na moje ustnice.

"Rekli so mi, da ste mrtvi!" je vzklíknila.

Razumel sem vse. Stisnil sem jo k sebi, tesno, čedalje tesneje, in sem ji povedal... Sam Bog si ga vidi, kaj sem ji povedal! In ona se ni branila, vsaj tisti trenutek ne. Pozabila sva vse ostalo, nevarnost, v kateri sva bila, mrko bodočnost, ki je bila pred nama, in žensko, ki naju je gledala. Nekdaj so naju bili namenili drugega drugemu, pa nama ni bilo mar tega; šele zdaj, ko sem pritiskal svoja usta na njene ustnice in čutil njene roke okoli svojega vratu, me je obšla zavest, da sva spojena na vekomaj in da je smrt edino, kar naju sme ločiti.

Da, smrt se je plazila okoli naju; še prekmalu nama je bilo spoznavno, da je tako. Čez minuto ali kaj se mi je Deniza mahoma izvila, pahnila od sebe in vsa prestrašena obstala pred menoj. Rdečica in bledest sta se preganjali na njenem obrazu in njene oči so se bleščale od vlage.

"Po kaj ste prišli semkaj, gospod?" je vzklíknila. "In tako napravljeni!"

"Prišel sem, da vas vidim," sem odvrnil.

Tako govorec sem stopil korak naprej, da bi jo spet potegnil k sebi.

Toda Deniza me je iznova pahnila nazaj.

"Oh, ne, ne!" je vzklíknila trepetaje. "Ne zdaj! Ali veste, da vas bodo ubili, če vas zasajo tu? Bežite, da ne bo prepozno!"

"Toda jaz moram ostaviti!"

"Da," je odgovorila in obupno, vzmahnila z rokami, "treba je. Zaklinjam vas!"

"Treba je, da vas prepustim Fromentu?" sem vzklíknil.

Zdrznila se je in me pogledala s čudnim, čisto novim pogledom.

"Mar veste?" je vprašala.

"Da, vem," sem odvrnil.

"Nu, gospod," je nadaljevala ter dvignila glavo in neustrašno vzdrla moj pogled, "tedaj vedite še tole: naj z vami ne grem, če hočete, žena ne bom ne njemu ne nikomur drugemu razen vas."

Hotel sem pasti pred njo na kolena in poljubiti rob njene obleke, toda ona se je umaknila in jela mlo prositi, naj grem.

"V tej hiši niste varni," je dejala. "Smrt preži na vas, verjemite mi! Moja mati ne pozna usmiljenja, moj brat je tu... in on... in vsa hiša je polna njegovih privržencev. Enkrat ste mu že komaj ušli; če vas sreča tukaj v drugo, vas ubije!"

"A če je že meni tako opasen," sem odgovoril mrko, videč njen strah, "če je že meni tako opa-

sen, kaj bo šele z vami? ... Ali naj vas prepustim temu človeku na milost in nemilost?"

Obrnila se je k meni ter odgovorila z glasom polnim resnobe:

"Povejte, gospod: ali morete reči, da me je bilo strah, ko sem stala v Saint-Alaisu na grajski strehi? Zdaj ne gre za nič več nego tisto noč. Ne bojte se, tudi ta hiša ima streho in jaz hodim nanjo na izprehod. Nič takega se mi ne more zgoditi, da bi moral moj bodoči soprog zardeti zaradi mene."

"Toda v Saint-Alaisu sem bil pri vas," sem odvrnil.

Bog ve, da je bil moj odgovor čuden. A njej se menda ni zdelo tako.

"To je res," je dejala.

Ves obraz ji je zasijal od smehljaja, njene oči so se napolnile z vlago in vsa njena dostojanstvenost je mahoma izginila. Zamisljeno me je pogledala—in zdajci se je vrgla v moj objem.

Samo nekaj trenutkov mi je slonela na prsih, nato se mi je skoro jezno izvila iz rok.

"Oh, bežite, gospod, bežite," je vzklíknila.

"Bežite, če me količkaj ljubite!"

"Ali mi prišete, da obesite na svoje okno žepno rutico, kadar boste potrebovali moje pomoči?"

"Kako? Na okno?"

"Videl jo bom iz sobe abbeja Benoita."

Zarja sreče se je razlila po njenem obrazu.

"Obesim jo," je obljubila. "O, Bog bodi zahvaljen, da ste tako blizu mene. A razen vas imam še Francoise, služkinjo, ki mi je vdana. Dokler imam njo..."

Obmolnila je; ustnice so ji ostale odprte in kri ji je mahoma izginila iz lic. Spogledala sva se... Predolgo sem se bil zamudil! Po hodniku se je približeval topot korakov in hrup glasov; neka vrata so se naglo zaprla in spet zaploputnila. Toliko, da sva se upala sopsi; spletična je bila prva, ki se je ganila. Neslišno je stekla k vratom in obrnila ključ.

"To ne bo nič pomagalo!" je šepnila Deniza, blesta kakor sneg, in se naslonila na mizo. "Obvestili bodo mater. Umorili vas bodo!"

"Ali ni drugih vrat?" sem zajecjajal, gledaje okoli sebe kakor preganjana žival. Šele zdaj sem spoznal nevarnost, ki mi je pretila.

Zmajala je z glavo.

"Kaj pa je to?" sem vprašal, kačoč v drugi konec sobe, kjer je bila alkova s posteljo.

"Kabinet," se je radostno oglašila služkinja.

"Da, da, gospod, tam nemara ne bodo stikali. Hitro, hitro, da vas zaprem."

V takem položaju vodi človeka samo nagib. Slišal sem, kako je zaročljil zapah in kako je nekdo udaril po vratih. Še vedno se nisem mogel odločiti. Toda prvemu udarcu je sledil drugi in znan glas je zaklical:

"Odprite, Francoise, odprite!"

Tedaj sem krenil proti kabinetu. Deklina je trepetaje od straha oklevala med menoj in med vrati. Ko mi je naposled stopila s poti, sem moral sam odpreti vrata v kabinet.

A tisti mah me je izpreletela misel, da spravim Denizo v zadrego, če me najdejo v tem skrivališču. Ako se skrivam za ta zaprta vrata in med ženske stvari, ki storim stokrat večjo krivico, kakor če ostanem sredi sobe in pogledam nevarnosti v oči. Z obrazom žarečim od sramu, sem zaprl kabinet in se vrnil na svoje mesto. Trenutek nato so se vrata odprla in gospod de Saint-Alais je stopil v sobo. Njegov prvi pogled je bil name.

(Dalje prihodnjic.)

IN THE WRECKAGE OF SAARBRUCKEN



TOWNSPEOPLE bring their belongings to the communal center set up in Saarbrücken, Germany, after the U. S. 7th Army battered and took that key German city. These are some of the thousand inhabitants who remained of Saarbrücken's original 135,000.

čeve muštake so že segale v njegovo obzorje.

Zdajna je že noč prevlekla nebo s črnimi kitajskimi tušem, ko je Gabrijelca z grobarjem Mihcem še vedno sedela na Jakčevem granitnem spomeniku. Tedaj se je spomnil Mihec, da ima doma še cel vrč sladkega, opojnega vina. Za dobrih pet minut se je že vrnil ter postavil vrč sredi groba, da se je svetlika na zamolkel granitu liki pisana steklena obla sredi zelenega vrta. Ob straneh je teklo od vrča nekaj kapljic nizdol... In polzele so skozi črno zemljo.

Tedaj je dlesknil vlažen poljub skozi noč — in odskočila je nagrobna plošča, kakor pokrov skrinje zaveze. Žmčikov Jakec se je vzpel nad zemljo — — —

"Aha, tako torej?" so bile prve njegove besede, ki so zvene v votlo in bobneče, kakor da prihajajo iz notranjosti praznega stanovanja...

Ko je Gabrijelca zagledala in zaslišala svojega Jakca v sladkoinjenem razpoloženju, ki mu je bilo tako običajno, se je kar pretrgalo v njeni zavesti. Pozabila je v tem trenutku celo na njegovo smrt pred devetimi leti in sploh na vse, kar je bilo vmes.

Njegov bobneči glas ji je živo pred očmi nepozabno sliko one pozne ure, ko je svoj zadnji krožnik s sirovimi štruklji vred vrgel ob tla.

"Ježeš, ti norec ti! Kaj pa imaš spet? Mar naj ti spet napravim sirove štruklje, da jih pomečeš v kot? Ha?"

"Glej jo no, ti bi rada začela s štruklji...! Povem ti takoj, da nisem prišel radi sirovih štrukljev, marveč radi tebe..."

"Kravata ti visi spet čisto pošev — za božjo voljo — in ovratnik je tudi že ves umazan..."

"Gabrijelca, kako prideš ti do tega človeka tukaj...?"

"Seznaniš sva se pri klobasnih odpadkih," je odgovorila s hladno mirnostjo, kakor bi šlo za zapisknik.

"Kdo bi si bil to mislil, da boš ti — — —!"

"Zdaj pa kar molči. Ali pa hočeš morebiti vprašati, kdo bi bil o tebi le slutil, kar so mi pozneje povedali, recimo o tisti Barbki..."

Pri besedi Barbka se je Jakec skoraj za čevljev globoko pogreznil v zemljo ter je komaj mogel še izustiti besede: "In ti s takim klicajem!"

Mihec je ta naziv ulovil s koncem svojega službenega jopiča, kar je pomenilo žalitev uradne osebe. Izvlekel je izpod jopiča papirne manšete, si na njih za beležil besedo "klicaj" ter od Jakca zahteval legitimacijo. Toda Jakec, ki je v svojem sukniču nosil zgolj obrabljen in zašephan izvod statuta "postreškov in komisijonarjev, r. z. z. o. z.", je molče pokazal na nadgrobni napis.

"Ne boš," je odvrnil užaljeni Mihec, "nadgrobni napis ni zadostna legitimacija! In sploh se nista samo pregrešila proti uradni osebi, marveč tudi proti službenim predpisom, ki zahtevajo, da imetniki zaporednih grobov ne smejo prestopiti prostora, ki jim ga je odkazala pokopališna uprava, in da brez pravega vzroka nikakor ne smejo zapustiti predpisane globine 180 cm! Kar z menoj, da vas vpišemo v kazensko listo!"

Ker pa je Žmčikov Jakec v svojem življenju stal tolikokrat v raznih policijskih listah in v še več kazenskih registrih, je hotel zdaj vendar že imeti mir — — — Rajši je legel v grob, nego da pride spet v seznam. Na mah je izginil v globini.

In tako je prišlo: devet mesecev pozneje sta Gabrijelca in Mihec v ekstrasobi pri Nebeškem očetu praznovala svojo očet in kar obenem krst. In ves teden je Mihečv maček žrl odpadke klobas, ki so preostali od poročne mize...

Če študent na rajžo gre

Vsako leto ga je drugam zanesla pot — Tilčarjevega Jakca namreč. To mu je bilo že tako v krvi. Jedva je minulo šolsko leto, že si je nabasal culo, za-

kaj takrat nahrbtniki še niso bili v modi. Pa hajdi domov — v patriarhalnost rodnega mesta tam pod Malim gradom.

Tilčarjev Jakec je bil snežeh prve vrste. In za potice ter domače klobase bi bil še dušo žrtvoval, kakor je govoril. Zato je umljivo, da so božični in velikonočni prazniki bili dvakrat rdeče podpisani v njegovem dijaškem koledarju. Velike vakanke pa v domačem kraju niso nudile bogve kake izpremembe večno lačnemu želodcu.

Takrat je bil običaj, da so študentje romali po deželi od farovža do farovža. Naučili so se nekaj latinskih rekov in odgovorov, da so se bolj postavili s svojim znanjem. In če so povrhu še znali ministrirati, jim je bil uspeh zagotovljen.

Naš Jakec je do usodnega leta, o katerem govori ta povest, obredel že skoraj vse kranjske farovže od Kamnika pa po Gorenjskem in Dolenjskem; celo na Krasu je rad mahnil. Zato ni čudo, da je sedaj pot uravnil na Hrvaško. Posebno tam v Zagorskem kotu so bila študentom ugodna tla. Saj so Zagorci vedno sloveli kot veseli in kavalirski mecenji (meceeni so vedno kavalirji). Lahko jim, če je pa vsaka druga hiša ali dvor bila prav za prav rezidenca kakega ilustrissima.

(Dalje prihodnjic.)

Razni mali oglasi

HIŠNIKI IN HIŠNICE

Vprašajte gl. hišnika v Old Colony Bldg., 407 So. Dearborn St.

SLOVENEK ŽE PRILETEN

Želi dobiti stalno delo na farmi pri slovenski družini. Žena mi je umrla in sem ostal sam, zato želim tako delo. Za pojasnila pišite na naslov: Slovenski delavec, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill. —(Adv.)

WE'RE OFF TO THE BUTCHER WITH OUR USUAL RATE...



TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vna

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjižice, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

... Cene zmerna, unifikirano delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-58 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois

TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in pristoje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enake, za člana ali nečlana \$6.00 na eno leto naročnino. Če va člani še plačajo pri assementu \$1.25 za eno leto, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za vsoto naročnine.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado	\$6.00	Za Chicago in okolico je	\$7.50
1 tednik in	4.00	1 tednik in	6.00
2 tednika in	3.00	2 tednika in	5.10
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.90
4 tednike in	1.90	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	ni	5 tednikov in	1.50
Za Evropo je		\$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledenih članov moje družine:

2. _____ Čl. družine št. _____

3. _____ Čl. družine št. _____

4. _____ Čl. družine št. _____

5. _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

Spomini Krištofovega Pepčka

Josip Suchy

Klobasa in ljubezen

(Nadaljevanje.)

Pa od nekdanjih medenih spominov tudi ni imela kaj prida užikov. Če je ranji njen Jakec pozno v noč primahal domov, je stopnišče že vnaprej zadisalo po vinskih duhovih, kakor če zapelješ z vinom preobložen voz v žganjarno... Jakcu, ki je bil vaju prenašati klavirje, se je v takih urah ves svet doževal lahek kot perje... In kmalu so letale petrolejke, valjar in krožniki po tleh. Sicer je bil pa silo dober človek. Posebno po procesiji na Telovo, ko je smel držati za drog nebasa ter je do večera dišal po kadilu... Ob zadnji uri mu je Gabrijelca še enkrat natočila kozarček ter mu obljubila, da se bo vzdrževala vseh zakonskih izkušnjav, če ga ne bo več. — Nakar je nastal okrog Jakca mrak, v katerem je zgornji konec svojega podglavja zamenjal z vrčem, si ga potiskal v usta—in tako vzplaval. Svesta si obljube je Gabrijelca odahodob živela brezženja —

do danes, ko je solnce kot raztopljen umetni med hitelo preko streh in ulic. Zrak je trepetal od vročine, kakor bi se na vsakem koncu na različnih pekli voli in klobase.

Gabrijelca je s škropilnico hitela od groba do groba. Ko je obhodila že vso vrsto, se je vrnila spet h grobu svojega Jakca. Sedla je na granitni kamen, izvlekla iz torbice klobaso ter jo počela lupiti...

Tedaj pa je prišel mimo nje grobar Mihec. Na konico palice je nabadal papirne odmetke ter jih metal preko žalujk ob zidovju... Videti je bil kot nepravično postavljen klicaj, ki je v večini nevarnosti, da ga vsak trenutek zradirajo.

Mihec je baš premišljal, kdaj se bo treba spet obrtiti, ko mu pod nosom zadiši klobasa. Gabrijelca je sedela prav pred njim. Od globokega razmotri-vanja je bil samo korak, pa si je nazorno predstavil podobo britve in že si je v duhu odrezal kos Gabrijelčine klobase. Črevo je bila ta izobesila v večje kr-

vomočnice, da je bilo videti kot okrasek božičnega drevesca.

Mihec je imel doma angorskega mačka, za katerega je nabiral klobasne odpadke. Uvezaval si jih je v robec ter jih zvečer mačku navezal na rep.

"Slišite, Gabrijelca, kaj boste kožo tudi pojedli?"

"Ne, to že lahko imate... pustila sem na koži celo malo klobase..." In globoko milostreje je mahoma preplavilo njeno obširno in prostorno notranjost. Dala mu je še več

Mihec se je v tej milosti vidno tajal. Ves njegov uradni nimbus je od njega zdrčal kakor ledenik v dolino. Spomlad je zrla iz njegovih zenic, ki so polagoma izgubile svojo sličnost z biljardnimi krogliami ter se okitile z bleskom električnih žarnic, z motnim leskom zasilnih svetilk na gledaliških galerijah. Obesil je svojo uradno čepico nad Jakčevo bronsirano votivno tablico.

Gabrijelca je videla le še, da je naslov njenega romana "Ljubezen je na vseh potih..." zasijal kot svetlobna reklama... Vse okrog nje je bilo kakor tapetirano s poševno nalepljenimi znamkami. Ta simbol je Gabrijelca le predobro poznala. Mih-

"This Is Important!"



Fredric March, star of the Broadway play, "A Bill For Adano," really concentrates as he pours over cooking fat into the salvage container while his wife, Florence Eldridge, speculates what low point meat cuts these used fat points will buy!